

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • SEPTEMBAR 2014 • BROJ 88

ПОЧЕЛА НОВА ШКОЛСКА ГОДИНА

- Прво полугодиште завршиће се 23 децембра
- Највише четири наставне суботе

Нова школске године почела је 1. септембра, а већ се зна да ће се, по Правилнику Покрајинског секретаријата за образовање о школском календару, прво полугодиште завршити 23. децембра. Зимски распуст и основцима и средњошколцима траје до 15. јануара, кад се школска година наставља у другом полугодишту, које ће од 3. до 13.

априла, прекинути пролећни распуст. Нову школску годину први завршавају „мали матуранти“ – 29. маја, а остали основци 12. јуна. Средњошколци који нису у завршним разредима на распуст ће 20. јуна, а велики матуранти – после матурских испита.

У свим школама и ове године на настави ће се обележити 21. октобар, Дан сећања на жртве у Другом светском рату, 22. април, Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату, док ће 11. новембар, Дан примирја у Првом светском рату, бити нерадни, као и Празник рада 1. и 2. мај. За Светог Саву, 27. јануара, ђаци ће и ове године бити у школама, али на приредбама, док за Дан државности, односно Срећење, у школе неће ићи 16. и 17. фебруара. Осим тих празника, ђаци и наставници имају право да не дођу на наставу за верске празнике. Православцима то је први дан крсне славе. Хришћани који славе по грегоријанском

календару не морају у школу на први дан Божића и од Великог петка, закључно с другим даном Ускрса, мухамеданци 4. октобра, на први дан Курбана Бајрама, а Јевреји такође 4. октобра, кад је први дан Јом Кипура. Ђаци и наставници припадници националних мањина имају права да изостану с наставе за празнике својих заједница. Свака школа одредиће се и за прву или другу суботу у септембру те претпоследњу или последњу у мају и посветити их културно-уметничким или активностима из изборних предмета, спорта и екологије.

Свака школа може утврдити највише четири наставне суботе ако треба да надокнади часове изгубљене због обележавања дана школе, екскурзије, спортске или друштвене манифестације, обележавања верског или празника националне мањине. Те суботе морају бити у истом кварталу у којем су и часови који се надокнађују. Да се из свих предмета оствари предвиђен број часова, у суботе 15. новембра и 31. јануара одржаће се часови по распореду за

уторак, у суботу, 21. фебруара, по распореду за понедељак, а у четвртак, 2. априла, на снази је распоред за петак.

Свим колегицима и колегама, као и њиховим ђацима редакција Информатора жели успешну нову школску годину.

НА ВИДИКУ И (ВЕЛИКА) МАТУРА

Србија је међу ретким земљама без велике матуре, концепта који треба да замени пријемне на факултетима, али како истичу стручњаци, универзитетска јавност, али и родитељи будућих брцоша тако велика промена у образовном систему мора бити пажљиво планирана како не би била још један експеримент на штету деце. За државу је велика матура стратешки циљ, јер ће бити механизам за контролу уписне политике, међутим, стручњаци указују на дилему

попут оне ко ће финансирати пројекат, држава или сами студенти и како обезбедити регуларност испита у којем ће на једном месту истовремено бити неколико хиљада кандидата. Камен спотицања може да буде и то што универзитети немају поверење у државу, поучени лошим искуством са малом матуром и дугогодишњим нередовним измиривањем обавеза према факултетима.

(Насћавак на страни 9.)

НАЈБОЉИ ГРАД ЗА ЖИВОТ – СМЕДЕРЕВО!

У свету се често праве табеле најбољих градова за живот, најсрећнијих места, најзадовољнијих људи, па иако код нас званичне класификације по неком од таквих основа нема, подаци статистичара говоре да се у великим градовима код нас дефинитивно боље живи. Можда је изненађење, али званична статистика показује да је у Смедереву најповољнији однос просечне зараде и нето потрошачке корпе, тачније да се управо у том граду најлакше у Србији намирују основне животне потребе.

(Насћавак на страни 10.)

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
МИНИСТАР УНОСИ ЗАБУНУ МЕЂУ ПРОСВЕТАРЕ	стр. 3
ЈАЛОВИ ПРЕГОВОРИ У МИНИСТАРСТВУ ШКОЛСКОМ	стр. 4
ГРАДОНАЧЕЛНИК СУБОТИЦЕ СЕ ПРАВИ НЕВЕШТ	стр. 4
ОБЕЛЕЖЕНА ЕСНАФСКА СЛАВА СИНДИКАТА	стр. 5
У СУСРЕТ СВЕТСКОМ ДАНУ НАСТАВНИКА	стр. 5
ШТА ДОНОСИ НОВИ ЗАКОН О РАДУ	стр. 6
УСТАВНИ СУД ПРЕСУДИО ПРЕВОЗ ПО ЗАКОНУ	стр. 7
ДРУГИ ОБРАЗОВНИ СИСТЕМИ	стр. 8
ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА	стр. 9
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
БУДУЋИ НАСТАВНИЦИ У АУСТРИЈИ ПАЛИ ИЗ НЕМАЧКОГ	стр. 12
НЕПИСМЕН, А ПРЕБОГАТ	стр. 12
ЦРТЕЖИ ДЕЦЕ НАГОВЕШТАВАЈУ ИНТЕЛИГЕНЦИЈУ	стр. 12
БОЛИВИЈА ЛЕГА.ЛИЗОВАЛА РАД ДЕСЕТОГОДИШЊАКА!	стр. 12

206 GODINA UNIVERZITETA U BEOGRADU

• Alma mater svih fakulteta Srbije, Crne Gore, BiH, Makedonije, ... • Prvi predavač bio je Dositej Obradović • Seoba u Kragujevac i povratak u Beograd • Od Visoke škole, preko Liceja i Velike škole do Univerziteta sa 31 fakultetom

Univerzitet u Beogradu, naš najstariji i najveći univerzitet, pozicioniran među 400 najboljih u svetu na prestižnoj Šangajskoj listi, obeležio je 206 godina postojanja. Na svečanosti u Kapetan-Mišinom zdanju, gde je smešten Rektorat UB, su dodeljene nagrade najboljim studentima i priznanja novoizabranim profesorima emeritusima. Na 31 fakultetu u sastavu Univerziteta školuje se oko 90.000 studenata, više od trećine akademaca u Srbiji. Univerzitet godišnje upisuje oko 15.000 bruća i ima 7.000 nastavnika, saradnika, istraživača.

Dan Univerziteta, 13. septembar, obeležava se u znak sećanja na taj datum iz 1808. godine, kada je Dositej Obradović, glavni „nadziratelj“

- upravnik učilišta, ministar prosvete održao prvo predavanje u tadašnjoj Visokoj školi, koja je radila do 1813. godine. Škola je osnovana tokom zatišja žestokih borbi s Turcima, sa ciljem da obrazuje buduće državne činovnike.

Srpski prosvetitelj i reformator Dositej Obradović (svetovno ime Dimitrije), prešao je godinu dana ranije, za vreme Prvog srpskog ustanka 6. avgusta 1807. godine iz Zemuna u Beograd. Mnoštvo stanovnika grada došlo je na pristanište da ga dočeka, a topovi sa gradskih zidina su objavili dolazak Dositeja, koji je ubrzo otpočeo veliki prosvetiteljski posao u oslobođenoj Karadordevoj Srbiji. Dositej se od početka ustanka stavio u službu srpskih ustanika: prvo je skupljao priloge za njih, a potom je obavljao poverljive misije između ustanika i Rusije. Kao najprosvetljeniji i najučineniji Srbin svoga vremena, postao je prvi srpski ministar prosvete, organizovao je škole, mirio i savetovao ustaničke vođe, a bio je i Karadorđev lični sekretar i savetnik.

Dositej 1810. godine otvara Bogosloviju, a nakon što Turci pale impozantnu biblioteku Beogradskog učilišta 1813. godine, usledilo je povlačenje Visoke škole u Kragujevac i osnivanje tamošnjeg Liceja 1838. godine. Licej je preme-

šten u Beograd 1841. godine, a 1863. godine se transformiše u Veliku školu.

Sa tri fakulteta (Pravni, Filozofski i Tehnički), Velika škola je smeštena u zgradu koju je jedan od najpoznatijih Srba toga doba, Miša Anastasijević, poklonio svom otečstvu, gde je danas Rektorat. Donošenjem prvog Zakona o Univerzitetu 1905. godine, Velika škola je proglašena za Univerzitet u Beogradu. Zakonom donetim iste godine zajamčena je autonomija univerziteta i proklamovano da su nastavnici „slobodni u izlaganju“.

Od ustanove sa 20 studenata, koliko ih je bilo 1808. godine, Univerzitet u Beogradu izrastao je 1905. godine u visokoškolsku ustanovu od tri fakulteta, sa 34 nastavnika i 788 studenata. Godine 1920. osnovana su još tri nova fakulteta, Medicinski, Bogoslovski i Poljoprivredni, a u međuvremenu i ostale ustanove.

Univerzitet je prekinuo rad 1941. godine, kada je zemlja okupirana nemačke vojske, a posle oslobođenja, pod okriljem beogradskog Univerziteta obrazovali su se univerziteti u Novom Sadu, Nišu, Prištini, Kragujevcu... S pravom se može konstatovati da je UB bio „alma mater“ gotovo svih univerziteta na području Srbije, Crne Gore, BiH, Makedonije.

Od kraja pedesetih godina organizovane su postdiplomske studije za sticanje akademskog naziva magistra nauka, koji je od 1966. godine postao preduslov za prijavljivanje doktorske disertacije.

Univerzitet je danas u članstvu Evropske i Međunarodne asocijacije univerziteta, a uključio se i u različite oblike međuuniverzitetske saradnje. Rukovodstvo ove ustanove poručuje da je UB spreman da zadrži i unapredi poziciju vodeće visokoškolske ustanove u regionu, adaptirajući se izazovima novog vremena, istovremeno čuvajući vrednosti u svojoj tradiciji, zbog čega je i prepoznatljiv kao nacionalni brend.

110 GODINA OD OSNIVANJA „SOKOLA“

Srpski „Soko“ u Karlovcima, prvo takvo društvo u Srba

Stodesetogodišnjica osnivanja Sokolskog društva u Sremskim Karlovcima, prvog takvog društva u Srba, biće obeležena u nedelju u sremskokarlovačkom Sokolskom domu. Proslava velikog jubileja deo je programa pod nazivom „Sportski dan“, koji se poslednjih nekoliko godina povodom Dana opštine, 16. septembra priređuje u Sremskim Karlovcima. „Ovogodišnji „Sportski dan“ podeljen je u dva dela“ - rekao je na konferenciji za novinare predsednik Sportskog saveza Sremskih Karlovaca Mimir Đurić. Prvi deo koji će se odigravati u Sokolskom domu od 14.30 sati posvećen je 110-godišnjici od osnivanja Sokolskog društva u Sremskim Karlovcima, a u drugom delu na centralnom trgu, gde će se nalaziti štandovi sportskih klubova, predstaviće se sportisti, kinolozi, a članovi OKUD-a „Brankovo kolo“ i polaznici

yez baleta pokazaće šta znaju.

Predsednik obnovljenog Sokolskog društva Branislav Pop-Jovanov je naglasio da je povodom jubileja iz štampe izašla knjiga „Spomenica karlovačkog Sokola 1904-2014“ istoričara Žarka Dimića i dodao da je to štivo u kom može da se nađe o sokolstvu sve ono što na drugim mestima ne može. „Knjiga obiluje dokumentima i fotografijama, zahvaljujući kojim se može steći prava slika o Sokolskom društvu“, rekao je Pop-Jovanov – Izdavanje su pomogli Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu, lokalna samouprava i Savez Soko Srbije. Ovo delo će biti predstavljeno na programu u Sokolskom domu, a o njoj će, osim autora, govoriti dr Zoran Milošević i dr Velimir Šešum. Tokom svečanosti u Sokolskom domu članovi Sokolskog društva Vojvodina izvešće skokove na trampolini. Organizatori proslave,

predsednici Sportskog saveza i Sokolskog društva Sremskih Karlovaca najavljuju dolazak velikog broja gostiju i napominju da će u slučaju kiše kompletan program biti održan u Sokolskom domu.

ATANASIJE STOJKOVIĆ

Srpski prosvetitelj, ruski akademik, ukrajinski rektor

Atanasije Stojković srpski pisac i naučnik, član ruske Carske akademije nauka, profesor i rektor univerziteta u Harkovu rođen je 20. septembar 1773. godine. Pohađao je „gramatikalnu latinsku“ školu u Rumi, školovanje je nastavio u Šopronu, Segedinu i Požunu (danas Bratislava) a u Getingenu je doktorirao filozofiju. Predavao je na Univerzitetu u Harkovu. Jedan je od učenih Srba koje je carska Rusija pozvala da budu profesori na tom univerzitetu, uz Gligorija Trlajića, Savu Petrovića, Đorđa Koritara. Bio je i rektor i osnivač harkovskog Učenog društva.

Jedan je od nosilaca prosvetiteljstva kod Srba, uz Dositeja i Pavla Solarića, i bio je među najvećim protivnicima jezičke reforme Vuka Karadžića. U Budimu je 1801/3 (na podsticaj Dositeja Obradovića)

objavio trotomno delo: „Fisika, prostim jezikom spisana za rod slaveno-serbskij“.

Autor je i prvog originalnog srpskog romana: „Aristid i Natalija“ na tradicijama tzv. sentimentalnih romana 18. veka iako se začecima beletristike kod Srba, smatra prerada Marmontelovog „Velizarija“ Pavla Julinca (1730-1785). Po uzoru na Volterov „Kandid“ napisao je: „Kandor ili otkrivanje egipetskih tain“, filozofsko poučno delo. Autor je i dela: „O vazdušnom kamenju i njihovom poreklu“ - što je prva knjiga o meteoritima uopšte na svetu. U Istočnom Sibiru, gde je 30. juna 1908. godine pao meteorit i izazvao ogromna razaranja, postoji brdo visine 150 metara koje je nazvano „Stojkovićevo brdo“ upravo po ovom srpskom naučniku.

УМЕСТО РЕШЕЊА МИНИСТАР УНОСИ ЗАБУНУ МЕЂУ ПРОСВЕТАРЕ

Вербић укида листе за преузимање и мења „малу матуру“

Очекивано, Министар просвете је ових септембарских дана био тражен да даје изјаве за бројне медије, пошто је отпочела нова школска година. Нажалост, из његових изјава не видимо решења нагомиланих проблема у просвети, већ најаву додатних нових проблема. Како другачије протумачити изјаве министра да ће променити начин бодовања на „малој матури“ и тиме побољшати успех ученика и увести више реда у оцењивање, те повећати безбедност наставника, кад је јасно да ће давањем већег броја поена успеху 70 у односу на 30, колико предвиђа за сва три теста на „малој матури“ уследити допунски притисак ученика и родитеља на предметне наставнике, што ће сасвим извесно повећати и онако превелик број одликаша и вуковаца, а овим мерама министар управо има намеру да број вуковаца доведе на реалан.

Што се тиче потписника ових редова, када би успех ученика у току школовања одговарао њиховом знању, јасно је да не би била потребна ни мала, ни велика матура, ни било какви квалификациони испити, већ би сам успех био довољан за класификацију ученика за виши степен образовања и наравно, услов за упис. Наиме, свима је добро знано да иза добрих оцена нема ни квалитетног знања, већ се фабриковањем успеха покрива и нестручност и нерад наставника који су све присутнији у српским школама, јер је добар део наставе у примарном образовању (ни средње ту није никаква посебна изнимка) покривен нестручним наставницима, тако да је једини начин да се провери и знање ученика и рад наставника, као и систем оцењивања предметних наставника тестирање, у овом случају то је тзв.

мала матура. Нејасно је и зашто је министар коперникански променио свој недавно јасно изражен став који је био у складу и са ставом Националног просветног савета – да нагласак буде на „малој матури“, а не на успеху, али он ће то, сасвим сигурно, у данима који следе, допунски образлагати.

Међутим, оно што брине запослене у просвети, а и њихове еснафске организације – синдикате, јесте чињеница да је министар нешто раније најавио укидање листи за преузимање, односно пријем запослених у просвету путем конкурса, што упућује или на ново кршење школских закона (сетимо се само одредби о финансирању „per capita“) или на скору измену закона. Како се ово дешава мимо синдиката и без консултовања њихових представника, јасно је да ни ово не може бити допринос развоју социјалног дијалога за који се наводно и наш министар залаже, већ изгледа да он само следи своје колеге из Министарства рада и финансија и закулисно спрема нова законска решења, не консултујући синдикате и струку и доводећи их пред готов чин. На тај начин и оно мало тарифног суверенитета који припада репрезентативним синдикатима поништава и газу.

Ово нас посебно забрињава јер, док министар школски излази са револуционарним идејама, ни дан данас не знамо судбину амандмана које смо поднели на још увек важећа законска решења (одредбе које се тичу Листе за преузимање, насилно пензионисање просветних радника, усклађивање ПКУ и других закона са новим Законом о раду, Закона о ПИО, закона о основној и средњој школи у делу који се тиче права на штрајк и др.), као што и не знамо ништа о судбини нашег захтева да се синди-

кати активно укључе у доношење ребаланса буџета (Закона о изменама и допунама Закона о буџету за 2014.), односно о најављеном линеарном смањењу плата и судбини плата запослених у просвети, као и захтеву и договору да ће синдикати бити укључени у израду платних разреда (Закона о јавној управи), као и у израду Закона о буџету за 2015. годину, односно политици плата у јавном сектору за наредну буџетску годину.

Стога сматрамо да би било упутно да министар хитно позове представнике синдиката и да након састанка појасни своје ставове који су, бар онако како су у јавности представљени, контрадикторни и да будућа решења усклади са ставовима синдиката, односно запослених у просвети. У сваком другом случају ће и добра воља коју су три синдиката показала и на почетку школске године, одредивши се за дијалог, а не за штрајк, бити беспредметна и синдикати ће морати, хтели – не хтели, променити модалитет своје синдикалне борбе, јер је неприхватљиво да се у јавности из Владе и ресорних министарстава шаљу сигнали одређења за социјални дијалог, а у пракси овај дијалог не само да се игнорише, већ га уопште ни нема.

Ипак, и поред свега напред реченог, очекујемо наставак преговора око виталних проблема у просвети, укључујући и онај око измена и допуна, односно усклађивања ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика са новим Законом о раду, односно тачније са Законом о изменама и допунама Закона о раду које су суштински промениле карактер овог закона, па их зато колоквијално зовемо новим законом.

ОТВОРЕНО ПИСМО МИНИСТРУ ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

Председници четири репрезентативна синдиката у просвети, Слободан Брајковић (СРПС), Бранислав Павловић (СОС), Драган Матијевић (УСПРС) и Томислав Живановић ГСПРС „Независност“) упутили су 3. септембра др Срђану Вербићу, министру просвете, науке и технолошког развоја заједничко отворено писмо следеће садржине:

Поштовани г. министре,

Овим писмом репрезентативни синдикати просвете изражавају дубоко незадовољство Вашим односом према интересима просветних радника. Сама чињеница да нас, дванаест дана после наше последње захтева (а неколико месеци уназад), нисте позвали на разговоре, говори о томе да или не разумете или нећете да сагледајте проблеме који оштећују наше образовање, а за чије решавање је, пре свега, иширебан ишиензиван социјални дијалог.

Пошло су ипоглаве биле у мају, а не у јуну, јулу и августу, имамо разлоге за оправдану сумњу да преговоре са синдикалцима свесно и намерно одлажете, како бисте зайослене у образовању довели пред свршен чин.

Док у ишајности, без икакве ирансиаренитности, ио убрзаном ипоишуку, завршавате измене Закона о основним школама, Закона о средњим школама и Закона о основама система образовања и васпитања, док одлажете дијалоге о Посебном колективном уговору и илаиним разредима, Ви уједно користишите сваку прилику да јавности ипоаљеите јасне поруке да наставници који иширајују дају лош пример и тиме лоше васпитавају сву нашу децу. Очигледно, за Вас је иширајк ирофесора неморална катеорија, а морално је да ирофесор има мању илаиу иу било чијеј возача. Пришом, наовеш-

ишавате јавности да су итехнолошки вишкови „лоши наставници“ и да их треба иоишустити, а расиисати конкурсе за иридошлице „преко везе“, како би образовни систем „добрио на квалитетну и васкрснуо из ипешла“.

Посебно ишичемо доиис ЕТУСЕ (Европској комисији синдиката образовања) иу 04.03.2014. иодине, који је иуиуен Владицим иредсшавницима у Србији, и који иредсшавља 132 синдикала образовања из Европе, ишј. више иу 11 милиона наставника из свих нивоа образовања (иредиколско, основно, средње, стиручно и високо образовање) из 45 земаља. ЕТУСЕ је социјални иаршнер у образовању на нивоу ЕУ. Овим писмом ЕТУСЕ итражи иу Вас да узмете у обзир очигледно важну улогу синдикала образовања као социјалних иаршнера у ишом ироцесу. Ироцес иришциуања ЕУ јасно означава један иу најзначајнијих иу ка будућности оријентисаних корака наше земље.

Синдикали засиујају ирава и иштересе значајног броја радних људи у различитим секторима. То је разлог због чега није само иреиоручљиво, већ ире ишмератив иу да се социјални иаршнери консултују у ироцесима доношења одлука о свим кључним ишшањима који се ишчу њиховој сектору.

Њихова екштеритиза и значајна улога иреба да се иоишцијује у земљи која је на дирекцином иуиују за улазак у Европску Унију. Наиослеишку, након иришциуања Србије ЕУ, синдикали образовања ће ишакоће учештовати као делегати у Секторском социјалном дијалогу у образовању Европске Уније, који је иризнаи иу стиране Европске комисије.

Пошло нас на разговоре нисте иозвали ири месеца, а иу последњих дана, за ишо Вам је остало јако мало времена, а сви синдикали образовања Вам иоручују да се, због Ваше иодговорној министровања, већ сада ирипремају за велики ирошест и иширајк у свим школама Србије иу парализу образовног система.

JOŠ JEDNI JALOVI PREGOVORI U MINISTARSTVU ŠKOLSKOM

Nakon više pismenih obraćanja ministru prosvete, nauke i tehnološkog razvoja da otpočne pregovori o ključnim pitanjima u prosveti, ministar Srđan Verbić je pozvao sindikalce na razgovore, kako bi ih informisao o stepenu realizacije ranije dostavljenih predloga sindikata ovom Ministarstvu. Tako je u ponedjeljak 15.09.2014. godine održan sastanak ministra Verbića sa liderima četiri prosvetna sindikata: Sindikata radnika u prosveti Srbije, Sindikata obrazovanja Srbije, USPRS i Sindikata „Nezavisnost“. Nakon pomenutog sastanka, Ministarstvo je izašlo sa saopštenjem iz koga bi neupućeni mogli zaključiti da je postignut određeni napredak u pregovorima između dve strane, a ustvari istina je da ministar Verbić, koji je ovaj put bio bez podrške na tom sastanku svojih pomoćnika i predstavnika generalnog sekretarijata Ministarstva, svojim nastupom uverio okupljene sindikalce da on ne zna šta je učinjeno po njihovim zahtevima za izmenu Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Zakona o osnovnom obrazovanju i Zakona o srednjem obrazovanju, jer ih je pozvao u radne grupe, ma šta god to značilo, za izmenu ovih zakona.

Stoga podsećamo da je naš Sindikat, kao i drugi sindikati, podneo više inicijativa za izmenu i dopunu ZOSOV i zakona o osnovnoj i srednjoj školi, u smislu unošenja novih rešenja koje je vreme jednostavno nametnulo, jer su stara rešenja odavno prevaziđena i arhaična. Nažalost, ministar školski očigledno se ne bavi ovim pitanjima, već i dalje provodi neke imaginarne ideje koje su, ne samo u suprotnosti sa zdravim razumom, već i u suprotnosti sa postojećom važećom školskom i drugom legislativom. Jer kako drugačije objasniti insistiranje na dualnom sistemu obrazovanja ili ponudi sindikatima da „zajednički napravimo kriterijume za konkurse“, za prijem mladih nastavnika u sistem. Ovo poslednje posebno zabrinjava jer znači da ministar, ne samo da ne poštuje ZOSOV kada je reč o finansiranju per capita, i drugim zakonskim regulama, već je sada namerno da ne poštuje ni liste za preuzimanje, odnosno da da prioritet zapošljavanju preko konkursa, umesto dosadašnjeg, zakonom propisanog, prioriteta – zasnivanja radnog odnosa preuzimanjem.

Kako su neki sindikati nekritički preneli saopštenje Ministarstva, mogao se steći utisak da su se sa tim saopštenjem saglasili i time su, ustvari, uneli dodatnu zabunu među prosvetare, za koje je Lista za preuzimanje, ustvari, lista spasa i jedina mogućnost da zasnaju radni odnos u nekoj drugoj školi ako su u svojoj, uslovno recimo, matičnoj školi ostali bez dela ili čak bez cele norme. Na taj način ministar je još jednom ponovio svoje u javnosti više puta izneto zalaganje za zasnivanje radnog odnosa putem konkursa, a čime bi zaposleni koji ostaju bez dela norme bili bez mogućnosti da nadopune normu i da im na taj način i primanja i danas-sutra eventualna penzija budu smanjene. Poziv ministra sindikatima da „zajednički prave kriterijume za konkurse“ nije ništa drugo nego nepoštovanje važeće zakonske regulative koja je ovaj postupak

uredno propisala i uredila. Da li je to po nečijoj meri ili ne druga je priča, ali u svakom slučaju, bolja su bilo kakva pravila nego nikakva.

I tako se ministar školski i dalje bavi sekundarnim stvarima, zaboravljajući suštinsko pitanje – zahtev da se prosvetni radnici izuzmu iz linearnog smanjivanja zarada u javnom sektoru. Naime, on je izjavio da će prosvetni budžet biti smanjen za oko 1,7 milijardi, iz čega bi se moglo zaključiti da plate zaposlenih u prosveti i neće biti dirane, jer će Ministarstvo finansija samo po osnovu neposredne primene Zakona o radu u delu koji se odnosi na minuli rad, uštedeti znatno više. Međutim, na ovu opasku predstavnika sindikata ministar se nije jasno izjasnio da neće biti umanjenja plata zaposlenih u ovom sektoru, jer je ušteda na minulom radu onih kolega koji su u svojoj radnoj karijeri radili i izvan škola veća od planirane 1,7 milijarde ušteda.

Da je ministar samo kupovao vreme jasno je i iz poziva da se predstavnici sindikata uključe, ne samo u radne grupe za izmene i dopune ZOSOV i drugih školskih zakona, već i u radnu grupu za izradu Zakona o javnoj upravi, odnosno platnih razreda, jer su sindikati već pre gotovo dve nedelje dostavili predloge svojih predstavnika koji bi ih trebali predstavljati na ovom, za po njih, najvažnijem poslu.

Ponuda sindikatima da se i dalje razgovara o ranije dostavljenim predlozima u vezi sa zapošljavanjem, dualnom sistemu obrazovanja, manjem administrativnom opterećenju nastavnika, poslovima škola van redovne aktivnosti, obrazovanju odraslih, izboru i načinu rada direktora i školskih odbora nas uveravaju da ministar nema nikakav plan za reformu sistema, već da i dalje teoretiše i sporadičnim postavljanjem širokog obima pitanja, od kojih je sporno i da li su neka u opisu radnog mesta sindikata, kupuje vreme i ne radi ništa konkretno. Kao uostalom i brojni njegovi prethodnici.

A prosvetare čekaju novi izazovi, između ostalih pitanje minulog rada, pošto akt o sadržaju obračuna zarade i naknade zarade ministar nije doneo u zakonom propisanom roku (istekao 29.08.2014.g.), kao ni druga podzakonska akta koja uređuju kriterijume za finansiranje škola ili usklađivanje opštih i posebnih akata za Zakonom o radu i, na kraju krajeva, sudbina Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika. Vremena je sve manje, a problema sve više, a ministar Verbić i dalje teoretiše, baveći se svim i svačim, od male i velike mature, preskakivanjem obaveza Ministarstva u proveru lažnih diploma i doktorata, akreditacijom lažnih fakulteta i visokoobrazovnih ustanova, udžbeničkom mafijom i sl.

Bilo kako bilo, za drugu nedelju najavljen je novi sastanak. Nadamo se da će na tom sastanku sindikati dobiti odgovor šta je sa predlozima koje su već dostavili generalnom sekretarijatu Ministarstva i Ministarstvu, a vezano za goruće probleme u prosveti koji i dalje ostaju otvoreni i nerešeni.

KAD PRAVNIK NE(ĆE DA) ZNA ZAKON O USTAVNOM SUDU

Gradonačelnik Subotice pravi se nevešt!

Prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV uputio je 16. septembra otvoreno pismo Jeneu Maglai, gradonačelniku Subotice u kojem se gradonačelniku i medijima obraća „povodom odgovora kojeg ste nam dostavili na naš pismeni zahtev da se obeštete članovi Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine, a kojima je godinama nezakonito umanjivana naknada putnih troškova.“ „U svom dopisu izražavate žaljenje što niste u mogućnosti da postupite po našem zahtevu. Iz ovog dopisa nije jasno da li smatrate da je naš zahtev neosnovan ili postoje neki drugi razlozi zbog kojih ne želite da rešite ovaj problem? Očekivali smo da nadležni shvate da imaju obavezu da obeštete oštećene, da to nije stvar njihove dobre volje i da će sagledati koliko to iznosi i u kom obimu i rokovima je ovo obeštećenje moguće, obzirom da se radi o razlici do punog iznosa troškova prevoza (25%)“ kaže Kovač.

„Moguće da u svom zahtevu nismo bili dovoljno jasni ili smo neosnovano očekivali da nadležni poznaju propise ili da će ih proučiti, pre nego što

na njega odgovore. Pošto zanemarujete pravne posledice koje proizvodi odluka Ustavnog suda, a kojom je utvrđeno da Sporazum o naknadi troškova prevoza nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom, ispada da ta odluka za oštećene ništa ne znači. Nije NSPRV pet godina nastojao da spreči bahatu vlast, koja ne poštuje jasne zakonske propise, da bi na kraju, dobio odgovor u kojem se vlast ponovo vraća maniru da ne poštuje zakonske obaveze i odustao od zaštite prava svojih članova“ kaže Kovač.

„Stoga i ovaj put ukazujemo Vam na odredbu člana 61. Zakona o Ustavnom sudu koja reguliše prava onih koji su oštećeni odlukama koje su donete na osnovu opšteg akta za koji je Sud utvrdio da nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom. Jasno je da je svakom pojedinačnom odlukom-isplatom škole iznosa od 75% cene karte u javnom prevozu, zaposleni oštećen i da na osnovu odluke Ustavnog suda, koja je objavljena u „Sl.glasniku RS“ br.82/14 od 04.08.2014. ima pravo ne izmenu te odluke. Na osnovu ove odredbe, tražićemo i

izmenu odluke Apelacionog suda u Novom Sadu, koji je odbio kao nesonovan tužbeni zahtev za obeštećenje“ kaže Kovač u dopisu gradonačelniku Subotice.

„I dalje smo spremni da učestvujemo u dogovoru za koji period bi se zaposleni obešteli, i u kojim rokovima“ kaže Kovač. Međutim, „nakon ovog dopisa, od strane naših članova koji su oštećeni, biće upućeni zahtevi školama za isplatu pune naknade putnih troškova, za celokupan period za koji im to pravo pripada, sa zateznom kamatom. Kako škole ove sredstva nemaju, podneće se, putem advokata, tužbe. U slučaju da škole ne budu isplatile dosuđene iznose, sprovede se postupak prinudne naplate, što može da prouzrokuje blokadu računata škole. Parnični troškovi, nagrada advokatima, kao i troškovi prinudne naplate u mnogome će prevazići visinu iznosa koji oštećeni potražuju, pa će se postaviti pitanje odgovornosti za neracionalno raspolaganje budžetskim sredstvima, u vreme kada svi pričaju o štednji“ upozorilo je Zdravko Kovač.

ОБЕЛЕЖЕНА ЕСНАФСКА СЛАВА СИНДИКАТА

Сабор српских светитеља и учитеља

Школска и наставна година су отпочеле и док наставници и други запослени очекују какву ће им „чорбу запржити“ српска влада кроз законе о буџету и јавној управи и док пресабирају ефекте недавно на снагу ступилог Закона о раду, Синдикат је организовао, између осталих активности, и једну од лепших делатности еснафа – обележавање учитељског Великдана, односно еснафске славе коју је почео редовно славити још од 1998. године, желећи тада исказати протест против наметнутог дана просветних радника – Митровдана, односно спорног датума рођења Вука Караџића.

Све ове године наш Синдикат је покушао, и на срећу успео, обновити еснафску славу

друштва учитеља коју су, уосталом, прослављали и учитељи у модерној и обновљеној Србији и то на традиционалан начин. Прослава је и ове године одржана у навечерје Сабора српских светитеља и учитеља, уз кумове славе и бројне госте из јавног и друштвеног живота. Како овај покретни празник, „пада“ увек у недељу најближу првом септембру по јулијанском календару,

ове године Сабор српских светитеља и учитеља је 14. септембра, па је ломљење славског колача уз пригодан уметнички програм који су извели хористи сомборске ОШ „Иво Лола Рибар“ са менторком професорицом Славицом Соколовић и традиционално дружење организовано у просторијама Синдиката у суботу увече. Након обреда освећења славског колача који су обавили свештеници СПС парохије сомборске, пригодну беседу одржао је отац Бранислав Шијачић.

И овом приликом подсећамо да је од установљења ове славе, па до Првог светског рата, Краљевско удружење српских учитеља своју славу прослављало управо овог дана, између осталог и из разлога што је један део ове прославе био посвећен литургији на којој је служен посебан молебан за њаке и њихове наставнике, као и заупокојена литургија за учитеље који су преминули у претходном периоду. Тако су се српски учитељи сећали свих својих претходника, али и пожелели све добро ђацима и њиховим наставницима на почетку још једне школске године. Касније, и Србија је прешла на реформисани календар, па је ова традиција из познатих разлога, помало падала у заборав све до момента када су је наставници и синдикалци из НСПРВ поново установили и откада је редовно обележавају.

Освећење колача је организовано у малој сали Старе градске куће са почетком у 18.00 часова, уз присуство руководства Синдиката, председника синдикалних организација из Западнобачког округа и Војводине, и уз присуство представника Министарства просвете – ШУ Сомбор, локалне самоуправе и средстава информисања.

„Еснафска слава је прилика да се сетимо свих српских светитеља и учитеља од првих на листи светих Срба - Симеона Мироточивог и његовог биолошког сина и духовног оца Св. Саве, па до оних који су Србију увели у ред модерних европских земаља и који су дали немерљив допринос српском образовању и учинили га да оно постаје део европског и светског образовног система“ рекао је између осталог у својој беседи генерални секретар Синдиката проф Хаџи Здравко М. Ковач. „Ово је и прилика да се сетимо свих оних колегиница и колега који више нису са нама“ рекао је Ковач и позвао присутне да им одају пошту, након тога он је куми славе и будућим кумовима, свим присутни који су дошли у синдикат „да достојно обележимо учитељски Великдан, пожелимо срећну Славу и успешну нову школску годину и изразио жељу да још дуго слаavimo еснафску славу, јер ко славу слави, онеме и помаже“ рекао је Ковач. и да се и у својим школама сете и на пригодан начин обележе учитељски Великдан, еснафску славу Сабор српских светитеља и учитеља.

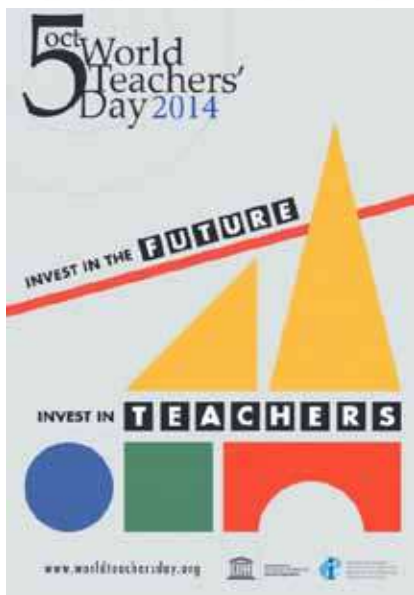
Кума овогодишње славе била је професорка Слађана Худић васпитачица у ШООС са домом „Вук Караџић“ из Сомбора, који је предала кумовски залог за следећу славу колеги Валентину Хагенштаубу професору физичке културе из Сомбора.

И овом приликом, свим колегама и запосленима у делатности образовања, као и њиховим ученицима желимо да им наредна школска година буде успешна.

У СУСРЕТ 5. ОКТОБРУ – СВЕТСКОМ ДАНУ НАСТАВНИКА

World Teachers Day 2014.

“Invest in the Future - Invest in Teachers”

Од када је 1994. године UNESCO 5. октобар прогласио за Светски дан учитеља, урађени су велики пома-

ци у квалитетнијем решавању радно-правног и материјално-социјалног статуса наставника широм света. Ипак, морамо се и овом приликом подсетити да је „корак од 7 миља“ направљен давне 1966. године, усвајањем Препоруке МОР/UNESCO о статусу наставника која је установила пра-

ва и одговорности наставника и међународне стандарде за њихово иницијално образовање и стручно усавршавање, као и запошљавање. Од њеног усвајања, Препорука је важан скуп смерница за промовисање статуса наставника у интересу квалитетног образовања за све. Петог октобра подсећамо се и прослављамо још једну важну препоруку – Препоруку UNESCO о статусу универзитетских наставника из 1997. године.

И тако, сваке године уочи петог октобра и на сам Дан наставника, светски наставници удружени у стотине синдикалних организација, струковних удружења, владиних и невладиних организација, као и бројна дечија удружења оцењују постигнуте резултате и праве планове за будућност образовања. То је прилика да се доносиоци одлука подсети на раније донете одлуке и преузете обавезе, без обзира да ли се радило о Миленијумским развојним циљевима, Миленијумским циљевима у образовању или циљевима образовања за све. Тим пре што просвета, као једна од централних делатности сваког друштва састављена од виталних професионалаца не ужива заслужено поштовање у својим срединама. Нажалост, то је карактеристика не само неразвијеног дела света, већ и онога богатијег који је на себе преузео обавезу да ће солидарно помагати сиромашне, а уствари

не поштује ни своје учитеље, сматрајући их за трошак, а не за инвестицију.

Управо стога, партнерске организације Светског дана учитеља - на првом месту Међународна организација рада, Интернационала образовања, UNDP, UNICEF, образовање за све и др., ове године обележиће 5. октобар – Светски дан учитеља, под мотом „Инвестирај у будућност – инвестирај у наставнике“, подсећајући на чињеницу да само инвестирање у квалитетне наставнике који ће реализовати квалитетно основно и средње образовање за све пружа шансу сиромашним друштвима и маргинализованим групама да напусте свет беди и придруже се развијеним друштвима, а развијеним да наставе свој развој.

И ове године, као и свих година до сада, наш Синдикат ће пружити допринос овој глобалној акцији, између осталог ангажујући чланове Синдиката, друге запослене и наше ученике, како би и код њих пробудили свест о потреби инвестирања у образовање, стручно усавршавање наставника, као и укупну делатност, јер само то може на крају дати добар производ – свршеног основца, матуранта, дипломаца који ће моћи да се на квалитетнији начин укључи у свет рада и пружи пун допринос развоју средине којој припада. Стога ће НСПРВ и ове године организовати конкурсе за најбоље ученичке ликовне и писане радове на тему овогодишњег Дана учитеља – „Инвестирај у будућност – инвестирај у наставнике“, како би подстакло ученике на размишљање о значају улагања у овај запостављени друштвени сектор и како би и њих потенцијално мотивисао да се, једног дана, придруже светској армији учитеља.

Најбоље радове ученика и њихове менторе Синдикат ће примерено наградити на завршној свечаности која ће ове године бити одржана у петак 3. октобра.

Придружите се!

(PRE)MINULI RAD

Da je Srbija zemlja u kojoj se sve sporo i traljavo reformiše, znano je svima dobro. Tako je i kategorija – „minuli rad“ konačno došla do svog prirodnog kraja, iako je još poodavno ministar rada Slobodan Lalović prvi (ili među prvima) uveo termin „preminuli rad“. Čak, šta više, potpisnik ovih redova dobro se seća da je prilikom potpisivanja tadašnjeg Posebnog kolektivnog ugovora za osnovne i srednje škole i domove učenika ucenio pregovarače druge strane da biraju ili sigurnost radnog mesta ili politiku plata u tom kolektivnom ugovoru. Kako oboje nije moglo, sindikati su se odlučili za sigurnost radnog mesta – socijalni program, a plate i sve ono što ide uz plate ostalo je predmet drugih pregovora, ne i kolektivnog ugovora (uredbe o koeficijentima i zaključka o osnovici za obračun i isplatu plata). Kako stvari stoje, u mesecima koji slede, sasvim je izvesno da će doći do potpuno promenjenih odnosa i u jednom i u drugom slučaju.

Naime, Srpski parlament je usvojio Zakon o izmenama i dopunama Zakona o radu, tačnije bi bilo reći nov Zakon o radu, zbog suštine, a ne obima promena, koji će u narednom periodu na drugačiji način tretirati i sigurnost radnog mesta (biće je sve manje) i politiku plata, tačnije dodataka i naknada koje su dosad isplaćivane (u svakom slučaju koverta biće sve tanje). Tako će svi zaposleni u Srbiji imati manje plate, jedni zbog najavljenog linearnog umanjenja zarade, a drugi zbog minulog rada, koji se ubuduće neće računati za sav ostvaren radni staž, već samo onaj koji je ostvaren kod poslednjeg poslodavca. Treći će imati manje plate i po jednom i po drugom osnovu. Na taj način za poslodavce radnici će biti još jeftiniji, a njihova egzistencija svakako još ugroženija. Elem, najgore će proći oni koji su promenili više preduzeća ili ustanova, pa čak i državni službenici i nameštenici, jer će im biti (ob)računat samo staž kod poslednjeg poslodavca. Među njima, najlošije će proći ipak oni koji su blizu ostvarivanja prava na penziju, jer će im, ne samo plate biti kresane po jednom ili oba osnova, već će im i otpremnine biti manje za trećinu.

Oni koji bolje poznaju svet rada reći će (i biće u pravu) da nigde u svetu i nema takvog „minulog rada“ i da je to recidiv iz realsocijalističkog perioda. S tim ne mogu ni da se ne složim, to je ustvari tačno. Ali minuli rad i neka druga davanja bila su kompenzacija za i onda bedne plate, a radnika, bez obzira da li je iz reda „plavih mantila“ ili „belih kragini“ nije ni interesovalo kako je poslodavac obračunao platu, već koliko para on nosi kući. Tako da je minuli rad ustvari bio neka vrsta kompenzacije za profesionalno ustručavanje, radno iskustvo, znanje i veštine koje je zaposleni stekao tokom radnog veka i koje su mu pomagale da efikasnije obavlja svoj posao. Na stranu što je to bilo ionako više nego preskromno, jer, primera radi, u većini struka plata zaposlenog početnika i onog pred penziju sa punim stažom (40 godina radnog staža) razlikovala se svega za 16%. Dakle, profesor pred penzijom mogao je da ostvari

veću platu u odnosu na platu pripravnika, profesora za uvek manje od tih 16%, a u nekim drugim zemljama, gde se više vodi računa o ovoj činjenici, plata početnika i plata čoveka pred penzijom razlikuju se i duplo kad se radi o javnim poslenicima. Što se tiče onih u realnom sektoru, tu uopšte nema poredjenja, jer plata i nije zavisila od vernosti određenoj firmi, već o radnim efektima zaposlenog i o tome koliko je on uopšte važan gazdi, pa ga je ovaj, prema tome i novčano valorizovao.

Bilo kako bilo, mnogi zaposleni će se kad prime avgustovske koverta neprijatno iznenaditi, jer će im minuli rad i, naravno, zarade biti mnogo manje ukoliko su menjali poslodavce. Što se tiče zaposlenih u našoj branši, proteklih dana mnoge su kolege sa pravom negodovala i interesovale se za budućnost njihovih zarada, sa obzirom na to da je Zakon o radu stupio na snagu 21.07.

Stoga i ovom prilikom podsećamo na član 108. Zakona o radu, koji se odnosi na stav 1. tačka 4:

„Po osnovu vremena provedenog na radu za svaku punu godinu ostvarenu u radnom odnosu (u daljem tekstu: minuli rad) – najmanje 0,4% od osnovice.

Pri obračunu minulog rada računava se i vreme provedeno u radnom odnosu kod poslodavca prethodnika iz člana 147. ovog Zakona, kao i kod povezanih lica sa poslodavcem u skladu sa Zakonom.

Ako su se istovremeno stekli uslovi po više osnovu utvrđenih u stavu 1. ovog člana, procenat uvećane zarade ne može biti niži od zbira procenata po svakom od osnovu uvećanja.

Opštim aktom i ugovorom o radu mogu da se utvrde i drugi slučajevi u kojima zaposleni ima pravo na uvećanu zaradu, kao što je uvećanje zarade po osnovu rada u smenama.

Osnovicu za obračun uvećane zarade čini osnovna zarada utvrđena u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu.“

Kao što se vidi iz pomenutog člana Zakona, zakonodavac nije u Zakonu dao mogućnost da posebnim aktom (opštim aktom, kolektivnim ugovorom, ugovorom o radu) može da se stav 4. drugačije uredi, već je samo dao mogućnost da se minuli rad kod poslodavca može vrednovati sa više od 0,4%, a kako je član 22. stav 1. tačka 4. Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika suprotan članu 108. stav 1. tačka 4. Zakona o radu da se minuli rad računava samo kod poslednjeg poslodavca, te kako je poslodavac svih zaposlenih u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, za zaposlene u prosveti minuli rad se računava zbirno, bez obzira na školu u kojoj radi ili u kojima je radio. Za radnike koji su radili kod drugih poslodavaca (van prosvete) uvećana zarada za kod njih ostvaren radni staž se u ovom slučaju ne računava.

IZMENJEN RADNIČKI USTAV: POD MASKOM IZMENA I DOPUNA ZAKONA O RADU – DOBILI NOV ZAKON

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o radu usvojen je na sednici Šestog vanrednog zasjedanja Narodne Skupštine Republike Srbije u 2014. godini, dana 18.07.2014. godine i objavljen 21.07.2014. godine („Sl. glasnik RS“ 75/14).

U proteklim danima objavljeno je više stručnih tekstova koji se odnose na izmene i dopune Zakona o radu koje su stupile na snagu 29.07.2014. godine. I ovaj tekst je u prilog tome. Skrećemo pažnju na prelazne i završne odredbe Zakona o izmenama i dopunama Zakona o radu u kojima je navedena dužnost poslodavca da pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova usaglasi sa odredbama ovog zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Poslodavcima je ostavljena mogućnost da sa zaposlenima koji su zasnovali radni odnos do dana stupanja na snagu ovog zakona, zaključe ugovor o radu ili aneks ugovora, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona ili ako ne zaključe ugovor o radu ili aneks ugovora u smislu tog stava, ugovori o radu zaključeni do dana stupanja na snagu ovog zakona ostaju na snazi u delu u kome nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Takođe, danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Pravilnik o načinu i postupku registrovanja ugovora o radu za obavljanje poslova van prostorija poslodavca i poslova kućnog pomoćnog osoblja („Sl. glasnik RS“, broj

1/02).

Ministar će doneti akt kojim će propisati sadržaj obračuna zarade i naknade zarade u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona (najkasnije do 29.08.2014. godine).

Postupci za ostvarivanje prava pred Fondom solidarnosti započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po propisima koji važe do početka primene ovog zakona.

Ugovori o zastupanju ili posredovanju koji su zaključeni do dana stupanja na snagu ovog zakona primenjuju se do isteka roka na koji su zaključeni.

Član 204. Zakona o radu („Sl. glasnik RS“, br.

24/05, 61/05, 54/09 i 32/13) i Pravilnik o radnoj knjizi („Sl. glasnik RS“, broj 17/97) prestaju da važe 1. januara 2016. godine. Radne knjizice izdate zaključno sa 31. decembrom 2015. godine nastavljaju da se koriste kao javne isprave, a podaci upisani u te knjizice mogu da služe kao dokaz za ostvarivanje prava iz radnog odnosa i drugih prava u skladu sa zakonom.

Odredbe kolektivnog ugovora, odnosno pravilnikao radu koji je na snazi na dan stupanja na snagu ovog zakona, a koje nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, ostaju na snazi do isteka važenja kolektivnog ugovora, odnosno do zaključenja kolektivnog ugovora, odnosno donošenja pravilnika o radu u skladu sa ovim zakonom, a najduže šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Ministarstvo je dužno da obaveštenje o prestanku važenja posebnih kolektivnih ugovora objavi u „Sl. glasniku Republike Srbije“.

Period za koji se utvrđuje otpremnina iz člana 65. Zakona o radu („Sl. glasnik RS“, br. 24/05, 61/05, 54/09 i 32/13) za zaposlene u preduzećima u restrukturiranju kojima je taj status utvrđen do dana stupanja na snagu ovog zakona, može se utvrditi i drugim propisom.

Ovaj zakon stupa na snagu 29.07.2014. godine, osim odredaba kojima se dopunjuje član 121. Zakona o radu („Sl. glasnik RS“, br. 24/05, 61/05, 54/09 i 32/13) koje se primenjuju od 29.08.2014. godine.

ИЗМЕНЕ ЗАКОНА О РАДУ И ПРАВА ПО ПОСЕБНОМ КЛЕКТИВНОМ УГОВОРУ

Измене и допуне Закона о раду (Закон) доведле су до одређених дилема везаних за остварење права одређених Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (ПКУ). Указаћемо на нека од најчешћих питања која су се појавила као спорна.

Чланом 6. Закона прописано је колективним уговором или уговором о раду не могу бити уговорена мања права од оних одређених Законом и да се у том случају имају применити одредбе Закона (чл.9.ст.1.). Такође је прописано да се општим актом могу утврдити и права која законом нису прописана, под условом да нису у супротности са законом. Чланом 117. Закона о изменама Закона о раду прописано је да одредбе колективних уговора остају на снази уколико нису у супротности са овим Законом, најдуже 6 месеци од дана његовог ступања на снагу.

1. У вези са начином обрачуна „минулог рада“ постиже највеће дилеме пошто је изменама Закона прописано да се рачуна само време проведено у радном односу код послодавца, што значи код послодавца код којег је запослени у радном односу. Члан 22. ст. 1. тачка 4. ПКУ не садржи такву одредбу, те би се по њему у „минули рад“ рачуна целокупан радни стаж код свих послодаваца, како је то било предвиђено ранијим одредбом Закона. Ту се поставља питање да ли је таква одредба ПКУ у супротности са Законом? По нашем мишљењу није, јер Закон дозвољава да се уговором уговори већи обим права од оних предвиђених Законом, по томе минули рад може бити и већи од 0,4% ако се таква уговор закључи. По истој логици се уговором може предвидети и да се рачуна целокупни радни стаж, а не само стаж остварен код последњег послодавца. По томе, сви уговори који садрже одредбе да се у „минули рад“ рачуна целокупан радни стаж остају на снази, јер нису у супротности са Законом. Да би одређена одредба уговора била у супротности са Законом, мора постојати императивна законска одредба која одређену ствар забрањује, што овде није случај. Но, реално је очекивати да ће држава-послодавац дати упутство да се од дана ступања на снагу измена Закона у „минули рад“ рачуна само време проведено код последњег послодавца.

Уколико би се донело упутство да се у стаж рачуна само рад код последњег послодавца, наше мишљење је да се у радни стаж код обрачуна „минулог рада“ мора рачунати целокупан стаж остварен у установама образовања уколико је долазило да преласка из једне школе у другу, као и ако постоје прекиди у раду у школама због рада код послодавца који није установа образовања, па поновног повратка у школу.

Како се у року од 6 месеци мора донети нови ПКУ, реално је да ће држава прихватити да се рачуна само стаж остварен код садашњег послодавца. Уколико у току важења постојећег ПКУ дође упутство да се рачуна само стаж код последњег послодавца Синдикат ће заузети став о томе на који начин ће се тражити заштита повређених права запослених.

2. Код обрачуна накнада плата, изменама Закона је прописано да се просечна зарада, као основица од које се рачуна висина накнаде, одређује за период од последњих 12 месеци, а не 3 месеца, како је било до сада. У члану 22. ПКУ је за обрачуна накнада за време одсуства због годишњег одмора, празника, плаћеног одсуства прописано да се основица одређује у складу са Законом, што значи просечна плата у последњих 12 месеци.

Друга је ситуација код одређивања основице за обрачуна накнаде у случају привремене спречености за рад-„боловања“. Ту је чл. 24. ПКУ прописано да се просек одређује на основу плата у последња 3 месеца, те се у периоду важења ПКУ

ова накнада мора обрачунавати на основицу прописану том одредбом ПКУ.

3. Што се тиче права на накнаду трошкова превоза, новина је да, послодавац не мора исплаћивати повећену накнаду ако је до пресељења запосленог дошло наклон закључења уговора о раду. Повећана накнада ових трошкова могућа је само ако се послодавац са тиме сагласи. Треба очекивати да се ове сагласности неће давати, осим код оних наставника коју су дефицитарни.

4. Запослени, у складу са чл. 26. ПКУ, имају право на исплату отпремнине у случају одласка у пензију у висини од три плате. До одређених нејасноћа је дошло због тога што се у неким школама, пре ступања на снагу измена Закона, давали објашњење запосленима, који су имали право да остану на раду до краја школске године, да им је боље да дају отказ, јер када измене Закона ступе на снагу, онда ће имати право на исплату само две плате. Они који су давали таква објашњења нису прочитали да Закон садржи и реч „најмање“, што значи да може и више, ако је то предвиђено ПКУ. И да то не пише, применила би се одредба чл. 9. ст. 2. Закона да се ПКУ може утврдити више права од законом прописаних. Према томе, док је на снази постојећи ПКУ запослени који одлазе у пензију имају право на отпремнину у висини три плате.

5. Заштита од престанка радног односа у случају технолошких вишкова, мимо воље запосленог, из чл. 37. ПКУ остаје на снази.

6. Заштита од престанка радног односа за функционере синдиката из чл. 59. ПКУ такође остаје на снази и поред тога што изменама чл. 188, Закон више не дефинише круг лица која уживају ову заштиту, већ је то остало да се уреди колективним уговорима. Како је то наведеним чланом ПКУ уређено, у њему наведена лица уживају заштиту од престанка радног односа под прописаним условима.

УСТАВНИ СУД ПРЕСУДИО:

Локалне самоуправе да плате путне трошкове по Закону

Након вишегодишњег мучења и ломатања по судовима, Независни синдикат просветних радника Војводине и његови чланови добили су пуну сатисфакцију и то од стране најмериторнијег органа у држави – Уставног суда. Повод за обраћање Уставном суду биле су пресуде нижих, а потом и Апелационог суда по представкама путника запослених у просвети који су годинама од стране локалних самоуправа оштећивани неисплаћивањем дела накнаде путних трошкова, поготово у случају када до школе долазе користећи сопствено возило јер им је онемогућен долазак и одлазак са посла средствима јавног превоза. У свему овоме један од „бисера“ била је локална самоуправа суботичка која је са једним од синдиката (Самосталним) закључила Споразум о накнади трошкова и поред противљења НСПРВ као легитимног учесника у тим преговорима, те је на тај начин запосленима од иначе умањеног износа колико износи месечна карта, исплаћивала ¾, дакле уместо пуног износа, запослени путник је на тај начин добијао свега 60% пуног износа дневне карте. И не само то, ова локална самоуправа била је „маштовита“, па је својим запосленима одредила и километражу након које им припада ова умањена накнада трошкова, као и евидентан систем дискриминације, пошто је запосленима ван територије Града Суботице признавала трошак само од општинских граница до града, иако један број запослених у суботичким школама путује из суседних општина.

У жељи да за своје чланове, али и друге запослене у суботичким кућама знања „истерују“ за њих њихово право, НСПРВ је покушао да не законито стање промени кроз закључивање новог споразума. Нажалост, опет је завршило по старом – Самостални синдикат је прихватио Споразум, а на запослене је вршен притисак да прихвате и такав Споразум, јер ће у противном остати и без икакве накнаде трошкова. Наравно, то наше представнике у Градском одбору Синдиката није обесхрабрило, као ни наше чланове који су „пресавили табак“ и утужили своје школе, јер локалну самоуправу и не могу и добили на суду. На инсистирање представника Града, школе су уложили приговоре вишем суду, који је направио коперникански обрт, пресудивши супротно пресуди нижег суда. Овом приликом нећемо улазити у анализу због чега је то Апелациони суд учинио, али је врло индикативно да су већине судија у том суду раније биле судије Основног суда у Суботици, што је

вероватно пресудило у овом случају. Не мирећи се ни са овим, Синдикат се обратио Уставном суду и Богу хвала да у овој земљи још увек постоји нада да ћемо кад-тад бити потпуно уређена правна држава, Уставни суд је стао на страну запослених и Синдиката и својом Одлуком УО-154/2011 од 24.07.2014. утврдио да су спорне одредбе Споразума о накнади трошкова превоза запослених у области образовања и васпитања на територији Града Суботице и члана 4. Анекса I Споразума („Службени лист Града Суботице“ број 40/10) у супротности са Уставом и Законом.

Шта више, Уставни суд је посебно нагласио да је „јединица локалне самоуправе овлашћена само да обезбеђује средства у буџету за превоз запослених у основним и средњим школама, без права да својим актом пропише услове под којим запослени остварује право на накнаду трошкова превоза и да прави разлику између запослених који су се определили за месечне карте и који накнаду примају у пуном износу, односно у висини цене превозне карте“.

Да ли ће и ко ће носити одговорност за све оно мучење које тешко истеривања правде, иако је свима било јасно да су тужници били у праву, показале време. Наравно, нисмо претерано оптимисти, јер је и први наступ градоначелника Суботице био у том стилу – платићемо кад баш морамо, али невољно и уз много аргумената зашто су и досад закидали своје просветаре, очекујући ваљда да ће они одустати на дугом и тешком путу истеривања правде. Што се тиче политичара, без обзира што су се они мењали, али су увек имали исту аргументацију када је требало исплатити, у овом случају превоз, али и у другим случајевима из надлежности локалне самоуправе, без обзира ко је био власт, увек смо имали исти ниподаштавајући однос и непоштовање законске обавезе исплате одређених припадљности, они очигледно неће носити никакву санкцију. Нажалост, српско законодавство није англосаксонско, па онда не знамо, нити са сигурношћу можемо да тврдимо да ће ово суботичко искуство прецедентно користити нашим колегама у другим локалним самоуправама које такође имају овај проблем, а нисмо сигурни да ће ни Самостални синдикат који је потписивао споразуме на штету запослених бити санкционисан, као што нисмо сигурни да ли ће НСПРВ од свега овога имати корист у виду нових чланова, без обзира на ову велику и принципијелну победу нашег Синдиката.

ŠKOLSKI SISTEMI PO SVETU I KAKO (DA LI) IM SE PRILAGODITI?

Novu školsku godinu mnogi roditelji u Srbiji dočekali su s brigom, ne znajući da li moraju da potraže privatne tutore da za decu obezbede znanje kojim će jednog dana moći da konkurišu vršnjacima iz drugih zemalja.

Iskustva naših gastarbajtera možda najbolje pokazuju da različitost u sistemima i pristupu radu na kraju daje manje-više isti rezultat. Bar tako kažu naše mame koje žive u Belgiji, Švajcarskoj, Češkoj i SAD. Jer, naši ljudi dobro se snađu s domaćim znanjem, baš kao i njihova deca sa stranim. „U Belgiji se u školu polazi sa šest godina, predškolsko nije obavezno, mada se već neko vreme priča o tome“, kaže Lidija R, softver inženjerka iz Brisela, majka dva osnovca. Osnovna škola traje šest godina, kao i srednja. Razredna nastava organizovana je svih šest godina, ali se učitelj menja svake godine. Na kraju svakog tromesečja rade se veliki testovi, a ocene su u procentima. Nije neobično da daci padaju godinu, ponavlja se čak i prvi razred. Škole se dele na komunalne (opštinske) i nezavisne. Velika većina „nezavisnih“ su, u stvari, katoličke. No, u tim visokokotiranim školama nema selekcije na prijemu na osnovu vere.

Za razliku od Belgije, koja subvencioniše većinu škola, u Švajcarskoj se sistem razlikuje u zavisnosti od kantona u kojem živite. „U kantonu Vod predškolsko obrazovanje je obavezno, a kreće se sa 4,5 godine“, ističe Milena R, naturalizovana Švajcarčinja koja, za razliku od većine žena u toj zemlji, radi puno radno vreme kao laborant u bolnici. „Ono traje dve godine. U prvoj je nastava samo pre podne. U drugoj i po podne, s pauzom od dva sata za ručak. Kako kaže, veliki pritisak doseljenika izazvao je manjak nastavnog osoblja, u školama se zapošljavaju i nedržavljeni,

te trenutno vlada haos. Njena starija ćerka u drugom je razredu, dok mlađu čuva baka iz Srbije“. „Osnovna škola ima šest razreda, u petom i šestom daci se usmeravaju i spremaju za dalje. Samo A klasa ide u gimnazije, koje omogućuju direktnu prohodnost na fakultete. Deca iz B klase mogu na fakultet, ali uz polaganje dodatnih ispita. Švajcarci kažu da se kvalitet nastave u njihovim čuvenim internatima ne razlikuje mnogo od boljih državnih

izabere. Ako dete ide u gimnaziju, prelazak je moguć već u 6. razredu, i tad gimnazija traje osam godina. Zanatske škole traju dve do tri godine. Svaka ima svoj nastavni program, nema propisanog jedinstvenog. Sistem je sličan našem, kao i nivo znanja.

„Mali Amerikanci nisu čak ni obavezni da pohađaju nastavu“, kaže Svetlana L. iz Minesote, majka tri školarca koja povremeno radi u jednom trgovinskom lancu. Škola nije obavezna, možete dete učiti i sami kod kuće, samo jednom godišnje država, i to ne svaka, decu testira. Za one koji smatraju da je ipak obavezna, počinje s pet godina, nekom vrstom predškolskog. Do tad deca mogu ići u tzv. priskul, neku kombinaciju škole i vrtića. Postoji osnovna, niža srednja i viša srednja škola, ukupno 12 razreda. Sve se računa, domaći i školski radovi, istraživački projekti, zalaganje na času, prisustvo nastavi, sve u procentima. Kvalitet škole zavisi od distrikta, dosta i od novca koji škola dobija od države. U okviru jedne škole može biti nekoliko odeljenja istog razreda koji rade po skroz drugačijim nastavnim metodama. Sistem im se potpuno razlikuje od našeg, ali nekako uspeju da skupe potrebna znanja.

„U SAD postoje i redovne škole s nastavom na španskom, kineskom, francuskom i nemačkom jeziku. Postoje i privatne škole, kao i verske, svih konfesija, a za upis nije neophodno da joj pripadate“, kaže Svetlana L. Specijalist su carter-škole, finansira ih distrikt, ali su negde između javnih i privatnih. Najčešće su eksperimentalne, male, i teško opstaju u kriznim vremenima. Za one dobre, upis je na principu lutrije. Dakle, imena srećnih školarca izvlače se iz bubnja, kao na tomboli. Ali, to je ovde normalno jer veruju da je takav izbor najpravičniji.

škola, ali ako stranci vole da plate za papir na kojem piše da im se dete školovalo u liceju, neka im“, priča Milena s osmehom.

„U Češkoj se u školu polazi sa šest godina“, kaže Renata K, knjigovođa, čiji sin kreće u peti razred. Predškolsko je obavezno i besplatno, od pete godine do polaska u školu. Osnovna škola traje devet godina, niži stepen je do petog razreda, a viši do devetog. Srednja škola traje dve do osam godina, zavisi šta se

ŠKOLARINE NAJSKUPLJE U AUSTRALIJI?

Meu zemljama sa najkvalitetnijim obrazovanjem, najskuplje studije za strane studente su u Australiji gde godina studiranja košta 42.000 dolara. Slede Singapur i SAD. Tri četvrtine roditelja širom sveta ili 74 odsto anketiranih, želelo bi da pošalje decu na studije u inostranstvo kako bi imalo kvalitetnije obrazovanje, pokazalo je istraživanje sprovedeno u 15 zemalja u kome je učestvovalo preko 4.500 roditelja. Anketu je sprovedla konsultantska kuća Ipsos MORI za potrebe banke HSBC, a u istraživanje su uvrštene zemlje za koje vlada najveće interesovanje za upis na fakultete pre svega zbog kvaliteta studija.

Elem, za studije u SAD vlada najveće interesovanje, potom dolaze Australija, za koju su posebno zainteresovani studenti iz Azije. Ubedljivo najskuplje studiranje je u Australiji i godišnje košta 42.000 dolara, od čega za školarinu treba izdvojiti 24.000, a za životne troškove 18.000 dolara. Na drugom mestu je Singapur gde godinu dana studiranja u proseku košta 39.000 dolara, a na trećem mestu su SAD gde studiranje na godišnjem nivou u proseku košta 36.000 dolara. Velika Britanija je na četvrtom mestu sa prosečnim godišnjim troškovima po studentu od 35.000 dolara. Hong Kong je na petoj poziciji i troškovima od 32.000 dolara, na šestom Kanada sa troškovima od 29.000 dolara. Francuska je na sedmoj poziciji sa prosečnim troškovima po studentu od 16.000 dolara. Malezija je na osmom mestu i troškovima od oko 13.000, a potom slede Indonezija sa 12.900, pa Brazil sa 12.600 dolara. Turska je na 11. mestu i troškovima sa 11.000 dolara, Kina na 12. mestu sa 10.000 dolara, a potom slede Meksiko sa 9.400 dolara i Indija sa 5.640 dolara.

SRPSKI NESTAJE IZ MAKEDONSKIH ŠKOLA

Sve manje Srba u Makedoniji sluša nastavu na maternem jeziku, iako im je to omogućeno. Uprkos zakonskim mogućnostima, nema nijednog srednjoškolca koji uči na srpskom jeziku. U tri osnovne škole u Makedoniji u kojima se još sprovodi i nastava na srpskom jeziku, u Starom Nagoričanu, Tabanovcu i Kučevištu na Skopskoj Crnoj gori, u novoj školskoj godini su ukupno 182 učenika, od kojih je upisano svega 20 prvaka. Stalno smanjenje broja srpskih učenika koji uče na maternem jeziku u ovoj zemlji je, time, nastavljeno.

U školi „Sveti Ćirilo i Metodije“ u Kučevištu upisano je šest prvaka u odeljenje sa nastavom na srpskom, a 24 za obrazovanje na makedonskom jeziku. U OŠ „Svetozar Marković“ u Starom Nagoričanu za srpski je prijavljeno pet, a za makedonski četiri đaka prvaka, dok je škola „Braća Ribar“ u Tabanovcu u prvi razred primila devet „srpskih“ i osam „makedonskih“ učenika. Te brojke zborno ukazuju da je ove godine upisano deset prvaka manje nego lane. „U sadašnjim, nešto poboljšanim okolnostima, s obezbeđenim udžbenicima na srpskom, izuzev čitanki za šesti i sedmi razred, u našoj školi od 239 učenika, 55 uči u odeljenjima devetoletku na srpskom jeziku“, kaže direktorka škole u Kučevištu Darija Kovačević Božinovska. U školi u Starom Nagoričanu u devetoletki uči 85 učenika Srba, a u pograničnom selu Tabanovce 42 đaka. Prema podacima poslednjeg popisa iz 2002, u Makedoniji živi nešto manje od 36.000 Srba, ili 1,7 odsto od ukupnog broja stanovnika.

Uprkos zakonskim mogućnostima, u Makedoniji nema nijednog srednjoškolca koji uči na srpskom jeziku. U Gimnaziji „Goce Delčev“ u Kumanovu, konkursom za upis srednjoškolaca nekoliko godina redovno se „nudi“ školovanje u odeljenju sa nastavom na srpskom, ali izostaje interesovanje.

ЈОШ ЈЕДНЕ ИЗМЕНЕ ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ

Продужен рок "вечитим студентима"

Посланици Скупштине Србије усвојили су 10. септембра већином гласова Измене Закона о високом образовању, која би, поред осталог, требало би да реши проблеме који су се појавили у пракси приликом уписа последње године студија. Краћи рокови признавања страних диплома, који треба да врате стручњаке из иностранства, обавезан репозиторијум докторских дисертација, продужење рока "вечитим студентима" за завршетак школовања - најважнија су решења у Изменама Закона о високом образовању.

Усвојеним изменама развојено је признавање страних високошколских диплома ради запошљавања у Србији (професионално признавање) од оног у којем страни студент жели да настави школовање на нашим факултетима (академско признавање). Признавање у случају наставка школовања остаје у надлежности факултета и универзитета, који доносе решење у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева. И код професионалног признавања посао треба да буде олакшан, али ће целу процедуру од универзитета, која је до сада трајала месецима и кандидати су често одустали, преузети Министарство просвете, односно ENIK/NARIK центар.

Измене Закона предвиђају да се признаје ниво стеченог знања, односно неће се упоређивати студијски програм страног факултета са студијским програмима у земљи. Диплома ради запошљавања биће призната у року од 90 дана од дана пријема захтева, детаљно се прецизирају поступци акредитације и издавања дозволе за рад факултетима, а дозвола за рад важи пет година након обављене акредитације и њеним истеком, ако установа не поднесе нови захтев за обнову акредитације, Министарство је обавезно да у року од три дана донесе решење којим се забрањује рад. То значи гашење

факултета ако сви студијски програми остану без дозволе за рад.

Измене предвиђају да се о захтеву за акредитацију мора решити у року од 12 месеци од подношења. До сада је рок био недефинисан, давало се упозорење, што је продужавало поступак. Уколико Комисија за акредитацију и проверу квалитета (КАРК) за годину дана не реши о захтеву, Национални савет за високо образовање може да распусти део или целу комисију, што значи да више нема одуговлачења овог поступка.

Национални савет може поништити одлуку КАРК и у другостепеном поступку одобрити студијски програм, односно донети коначну одлуку, једно је о предлозима решења иако је о овој измени било и идеја да Савет не може донети коначну одлуку.

Измене Закона предвиђају подизање квалитета докторских студија, па се за универзитете, како државне тако и приватне, уводи обавеза да формирају јавно приступачне репозиторијуме докторских дисертација. Такође, репозиторијуме ће имати и Министарство просвете, а уколико буде усвојен предлог, најмање један рецензент на докторским студијама мора да буде са стране високошколске установе.

Изменама је учињен уступак и "старим" студентима, који су студије започели по пребољошким програмима. За њих је продужен рок да до краја 2015/16. године заврше студије.

Закон предвиђа и да се из буџета финансирају студенти који су у претходној години остварили најмање 48 ESPB бодова, а допуне се односе и на већу заштити података о личности, већу транспарентност високошколских институција у домену финансирања, одређивања школарина.

ЛАЖНИ РОМИ ЛАКШЕ ДО ИНДЕКСА

Током овогодишњих уписа на студије, број будућих бруцоша Рома изненада се повећао. У Националном савету Рома тврде да се многи лажно представљају како би искористили привилегије на које имају право студенти ромске националности: бесплатно школовање, смештај, стипендије. Да ли је неко "лажни" Ром, у Министарству просвете, кажу, не могу да проверавају, нити некога могу да спрече, да пред

упис на факултет промени националну припадност.

Помоћник министра просвете Слободан Ступар каже да Министарство добија спискове од Канцеларије за мањинска и људска права и достављају своје спискове Националном савету Рома. "Наше могућности практично не постоје, ми добијемо нешто што је за нас званично и проверено, у оквиру тих спискова ми само вршимо тријажу у смислу да проверимо да сви

ти студенти стварно имају одговарајући број бодова да могу да се упишу и да они нису већ негде уписани. Тешко је утврдити да лаже ако се пријавио и добио одговарајућу папирологију у оквиру Националног савета Рома или неке од организација", каже Ступар.

Студенти Роми имају и повластице, али само на првој години. За даље бесплатно школовање морају да се изборе знањем.

НА ВИДИКУ И (ВЕЛИКА) МАТУРА

(наставка текста са 1. стране)

Садашње пријемне испите за упис на факултете требало би у јуну 2018. године да замени велика матура. Тај концепт, међутим, сада наилази на отпор неких високошколских установа, јер страхују да ће остати без дела профита и упозоравају да је интерес свих да најбољи и најспремнији долазе на универзитет. Велика матура ће, према предлогу на којем се још ради, бити посебна за сваки тип школе, односно имаћемо општу, стручну и уметничку матуру у зависности од тога из које образовне установе средњошколци излазе.

У Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, где у сарадњи са Министарством просвете припремају концепт, истичу да би велика матура требало да буде уведена 2017/18. а да ће прва генерација која ће полагати бити она која у јуну 2018. уписује факултет. До тада, концепт кроз расправу треба да прође пуно инстанци, академску заједницу, Национални просветни савет и наравно Министарство просвете, које ће аминovati модел матуре.

Концепт за гимназије (општа матура) подразумева да средњошколци на крају четврте године полажу обавезни и опциони део. У обавезном делу су српски, математика, први страни језик који је ученик учио и изборни предмет, а у опционом су додатни предмети који су потребни за упис на одређени факултет или високу школу. И велика матура за средње стручне школе има обавезни део (стручно-теоријски испит, практични испит, српски језик и изборни предмет) и опциони (додатни предмети потребни за упис на одређени факултет или високу школу). Матура за уметничке школе састоји се од теоријског и практичног испита, српског језика, првог страног језика и додатних предмета потребних за упис на одређени факултет или високу школу.

Концепт се ради уз подршку пројекта „Подршка осигурању квалитета система завршних испита на националном нивоу у основном и средњем образовању“, а последњу реч треба да да министар просвете Срђан Вербић, уверен да ће у току ове школске године бити постигнут договор са универзитетима о концепту ве-

лике матуре. „У овом тренутку у Министарству просвете постоји предлог концепта матуре, али је проблем што је Заједница универзитета против. Зато је мој први следећи корак и задатак да нађем решење са универзитетима у делу који је прихватљив свима у овом тренутку, да се договоримо шта је то заједничко језгро, шта желе универзитети а шта жели држава“, рекао је Вербић.

За професорку у пензији Србијанку Турајлић питање поверења и озбиљности су кључни у искорак и спремности државе да се суочи са проблемима, непотизмом, могућом корупцијом и да се не понове пропусти из мале матуре Ту, како каже, постоје два проблема, отпор универзитета јер ће изгубити не тако мали новац од пријемних испита и недостатак озбиљне и јавно објављене анализе мале матуре за шта је, сматра она, одговоран министар просвете. У Министарству су, како тврди проф. Турајлић у изјави Тањугу, лако могли да установе у којој се школи оцене деле путем корупције, непотизма и да објаве такве листе „То се у свету ради и све док не добијемо озбиљну анализу мале матуре, велика матура ће бити само још један извор корупције, намештања и неће помоћи факултетима да обаве коректан упис кандидата“, сматра Турајлић, наводећи да су „директори школа партијски функционери и ако прозовемо школе у којима то постоји, ми смо прозвали партију, а онда су сви незадовољни“. Ипак, они који би требало да буду задовољни су будући студенти, јер ће, према речима професорке, нестати садашњи хаос, да кандидат „за пет дана полаже пријемни на пет места“ и то на пример исти пријемни из математике. „Узимају паре од кандидата и онда одлучују да ли ће да га упишу или неће“, каже проф. Турајлић и подсећа да су сличан концепт, заједнички пријемни испит, организовали технички и природно-математички факултети још током 90-их година прошлог века. „Нажалост, то се распало 1998. године када факултети више нису могли да се договоре како да поделе новац од око 6.000 кандидата који су конкурисали“, рекла је она и истакла да су тада радили и анализе и тачно се видело из којих школа су кандидати доносили оцене које нису одговарале резултату на пријемном.

ZARADE KAO VOŽNJA U LERU

- Domaćinstva raspolagala sa 55.280 dinara • Prihodi u novcu 95,7 odsto, a 4,3 odsto prihodi u naturi • Prihodi iz redovnog radnog odnosa 46,7 odsto, a od penzija 34,4 odsto
- Slaba kupovna moć oborila inflaciju

Prosečna zarada isplaćena u julu 2014. godine iznosila je 62.380 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u junu 2014. godini, nominalno je bila veća za 0,6% i realno je bila veća za 0,7%. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u julu 2014. godine izno-

sila je 45.216 dinara.

U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u junu 2014. godine, nominalno je bila veća za 0,7% i realno je bila veća za 0,8%.

	Prosečne zarade		Prosečne zarade bez poreza i doprinosa	
	Ukupno RS	Obrazovanje	Ukupno RS	Obrazovanje
...
I-XII 2006	31745	33166	21707	22583
I-VI 2007	36782	38437	26357	27474
VII-XII 2007	41074	42528	29425	30370
I-XII 2008	45674	48299	32746	34451
I-XII 2009	44147	49958	31733	35666
I-XII 2010	47450	50141	34142	35867
I-XII 2011	52733	53273	37976	38152
I-XII 2012	57430	56906	41377	40764
I-XII 2013	60708	59573	43932	42757
I 2014	52438	59207	37966	42548
II 2014	60845	59861	44057	42930
III 2014	59782	59893	43452	42976
IV 2014	63167	59812	45847	43053
V 2014	60.966	59957	44.184	43020
VI 2014	61.992	60683	44.883	43504
VII 2014	62.380	61009	45.216	43725

Mesec	Zarada		Zarada bez poreza i doprinosa	
	Iznos	Lančani indeks	Iznos	Lančani indeks
Januar 2014.	52.438	74,8	37.966	74,7
Februar 2014.	60.845	116,0	44.057	116,0
Mart 2014.	59.782	98,3	43.452	98,6
April 2014.	63.167	105,7	45.847	105,5
Maj 2014.	60.966	96,5	44.184	96,4
Jun 2014.	61.992	101,7	44.883	101,6
Jul 2014.	62.380	100,6	45.216	100,7

Period jul 2014/jul 2013.

Prosečna zarada isplaćena u julu 2014. godine nominalno je bila veća za 2,4% i realno je bila veća za 0,3% od prosečne zarade isplaćene u julu 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena julu 2014. godine nominalno je bila veća za 2,3% i realno je bila veća za 0,2% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u julu 2013. godine.

Period januar–jul 2014/januar–jul 2013.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–jul 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–jul 2013. godine, nominalno je veća za 1,2%, a realno je manja za 1,0%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–jul 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–jul 2013. godine, nominalno je veća za 1,5%, a realno je manja za 0,7%.

U AVUGUSTU DEFLACIJA 0,2 ODSTO

Inflacija (indeksi potrošačkih cena) se definiše kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u avgustu 2014. godine, u odnosu na jul iste godine, u proseku su niže za 0,2%. Potrošačke cene u avgustu 2014. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane

su za 1,5%, dok su u odnosu na decembar 2013. godine povećane za 1,7%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje, u avgustu 2014. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći pad cena zabeležen je u grupama Odeća i obuća i Komunikacije (za po -1,5%), Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje

stana (-0,7%), Zdravstvo i Hrana i bezalkoholna pića (za po -0,3%) i Alkoholna pića i duvan (-0,2%). Cene su povećane u sledećim grupama: Rekreacija i kultura (1,1%), Restorani i hoteli (0,4%), Transport (0,3%), Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva (0,2%) i Obrazovanje (0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Standard građana - puko preživljavanje

ČUDA STATISTIKE: NAJBOLJI GRAD ZA ŽIVOT - SMEDEREVO

(nastavak sa str. 1)

Kod nas ne postoji jedinstvena klasifikacija bazirana na nekoj naučnoj metodologiji koja se bavi tematikom kvaliteta života. „To jednostavno nije deo statističkog sistema, međutim, statistika prikuplja podatke iz različitih oblasti“, objašnjava direktor Republičkog zavoda za statistiku (RZS) Dragan Vukmirović, dodajući da je tako Smederevo najpovoljnije za život ako se posmatra odnos minimalne potrošačke korpe i neto zarade, a da Beograd zauzima prvo mesto ako nije reč samo o „pukom preživljavanju“.

Da bismo uopšte mogli da govorimo o uslovima života moramo da znamo kakav je prosečan standard građana u Srbiji. Elem, prosečno domaćinstvo u Srbiji na hranu i komunalije izdvaja više od polovine raspoloživih sredstava za život, tačnije 55 odsto – a tu nisu uključeni odeća, obuća, transport, komunikacije, dok se, napominje, za rekreaciju i kulturu, odnosno obrazovanje izdvaja tek nešto više od pet odsto raspoloživih sredstava. Prema RZS, zna se da prihode u Srbiji čine plate sa 46 odsto i penzije sa 35 odsto, te da je u prvom kvartalu 2014. godine prosečno domaćinstvo imalo na raspolaganju oko 56.000 dinara. Za taj su period ukupna raspoloživa sredstva prosečnog domaćinstva u Srbiji bila najviša u Beogradu - oko 68.700 dinara, Vojvodini, koja je uvek negde oko proseka - 56.300, južnoj i istočnoj Srbiji - 52.000, dok su najmanja bila u Šumadiji i zapadnoj Srbiji - ispod 50.000. - Ako govorimo o tome da su zarade osnovni izvor prihoda, onda je uvek interesantno napraviti paralelu sa potrošnjom koju merimo kroz minimalnu potrošačku korpu i zaradu. Prema

tom količniku, možda je iznenađenje, ali najbolji grad za život je Smederevo.

Na drugom mestu je Novi Sad, a slede Pančevo, Beograd, Šabac, Užice, dok poslednja tri mesta zauzimaju Niš, Leskovac i Valjevo. Kod ovog načina rangiranja karakteristično je da se govori o gradovima koji su najjednostavniji za život u smislu da se osnovne životne potrebe najlakše namiruju. Međutim, ako govorimo o kvalitetu života, puko preživljavanje nije jedino što nas interesuje, već je to kvalitet života.

Definiciju kvaliteta života nemamo, ali postoje određeni kriterijumi koje možemo da pratimo i koje merimo a to su, osim samih zarada i troškova života, očekivano trajanje života kod muškaraca i žena, učešće zaposlenih u ukupnom broju stanovnika, vrednost prosečne zarade, ukupan broj stanovnika i broj osnovnih škola, zdravstvenih ustanova i novoizgrađenih stanova i ako se napravi jedna takva lista nije iznenađenje da su veliki gradovi na prvom mestu. Kada se sve sabere, prema ovim indikatorima, na prvom mestu je Beograd, na drugom Novi Sad, pa slede Kragujevac, Užice, Niš, Valjevo, koje je svakako neobičan primer. Naime, Valjevo, koje je bilo poslednje u rangiranju kad je reč samo o pukom preživljavanju na visokom je šestom mestu po ukupnom kvalitetu života, a Smederevo u kojem je najpovoljniji odnos plate i korpe, po ukupnom je kvalitetu života tek na 16. mestu. Jedino je Leskovac „zakucan za dno“, a sve to navodi na zaključak da se u velikim gradovima ipak bolje živi bez obzira što možemo da govorimo i o vremenu koje provodimo u prevozu, dodatnim troškovima, skupljim komunalijama, namirnicama...

ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА ЗА ОЦЕНУ УСТАВНОСТИ И ЗАКОНИТОСТИ ОПШТЕГ АКТА

Поступак за оцену уставности и законитости могу да покрене државни органи, органи територијалне аутономије или локалне самоуправе, најмање 25 народних посланика, као и сам Уставни суд, а свако правно или физичко лице има право на иницијативу за покретање поступка за оцену уставности и законитости.

Поднета иницијатива само обавезује Уставни суд да о њој одлучи, што не подразумева и дужност Суда да по њој покрене и води поступак за оцену уставности и законитости општег акта.

Из образложења:

Оспореним чланом 29. Закона о Уставном суду („Сл. гласник РС“, број 109/07) таксативно су набројани учесници у свим врстама поступака који се могу водити пред Уставним судом, с тим што је у ставу 1. Тачки 2) овог члана наведено да је учесник у поступку и свако по чијој је иницијативи покренут поступак за оцену уставности или законитости (иницијатор).

Оспореним чланом 50. Закона прописано је да се поступак за оцењивање уставности или законитости општег акта покрене предлогом овлашћеног предлагача или решењем о покретању поступка (став 1), као и да поступак за оцену уставности или законитости може да покрене Уставни суд самостално, на основу одлуке коју доноси двотрећинском већином гласова свих судија (став 2). Иницијатор сматра да су одредбе чл. 29. и 50. Закона неуставне, јер „држављанин Републике Србије није овлашћен да предложи Уставном суду покретање поступка за оцењивање уставности или законитости општег акта“.

Уставни суд је оценио да су ови наводи иницијатора неприхватљиви. Наиме, у самом Уставу РС се прави јасна разлика између предлога овлашћених предлагача за покретање поступка за оцену уставности и законитости и иницијативе за покретање овог поступка. Према одредби члана 168. став 1. Устава, поступак за оцену уставности и законитости могу да покрену државни органи, органи територијалне аутономије или локалне самоуправе, најмање 25 народних посланика, као и сам Уставни суд, док према ставу 2. истог члана Устава, свако правно или физичко лице има право на иницијативу за покретање поступка за оцену уставности и законитости. Дакле, Устав не даје право сваком држављанину Републике Србије да пред Уставним судом покрене поступак за оцену уставности и законитости, како сматра иницијатор, већ само право да иницира покретање тог поступка. Из наведеног даље произлази да поднета иницијатива само обавезује Уставни суд да о њој одлучи, што не подразумева и дужност Суда да по њој покрене и води поступак за оцену уставности и законитости општег акта.

Уставни суд посебно указује на то да је у многим државама право грађана на подношење иницијативе за оцену уставности и законитости ограничено обавезом иницијатора да докаже постојање правног интереса за њено подношење, а додатно и тиме да се иницијатива мора односити на неко питање које је од општег значаја за остваривање уставности и законитости. Таква ограничења нису предвиђена Уставом Републике Србије. (*Решење Уставног суда, У-бр. 526/10 од 28. марта 2012*)

ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНОГ С НЕПУНИМ РАДНИМ ВРЕМЕНОМ

Питање: Да ли запослени с непуним радним временом има право на пун годишњи одмор или се дужина његовог годишњег одмора утврђује сразмерно радном времену с којим ради?

Одговор: Дужина годишњег одмора није у вези с процентом радног времена с којим запослени ради. Закон о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13), који о годишњем одмору говори у чл. 68 – 76, право на пун годишњи одмор не везује за рад с пуним радним временом, нити је проценат радног времена у вези с дужином пуног годишњег одмора.

ПРАВО НА ЈУБИЛАРНУ НАГРАДУ ЗА ГОДИНЕ РАДА ОСТВАРЕНЕ У РАДНОМ ОДНОСУ НА ТЕРИТОРИЈИ БИВШИХ РЕПУБЛИКА СФРЈ

Приликом утврђивања права на јубиларну награду запосленог, могу се узети у обзир године рада остварене у радном односу на територији бивших република СФРЈ, које је запослени остварио до дана отцепљења те републике.

У складу са чланом 120. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009 – даље: Закон) општим актом, односно уговором о раду може да се утврди право на:

1. јубиларну награду и солидарну помоћ;
2. друга примања.

Према томе, колективним уговором, као општим актом, може да се утврди право на јубиларну награду, као и услови и начин остваривања овог права, док Закон оставља могућност да се ово право утврди општим актом односно уговором о раду.

Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Сл. гласник РС“, бр. 12/2009 и 67/2011) прописано је да је послодавац дужан да запосленом исплати јубиларну награду, као и да се јубиларна награда исплаћује запосленом у години када навршава 10, 20 или 30 година рада оствареног у радном односу.

У смислу одредаба Закона можемо дати следеће мишљење:

Под радним односом, у складу са чланом 30. Закона, подразумева се уговорни однос који се заснива закључивањем уговора о раду између запосленог и послодавца. Запослени, у смислу овог закона, је физичко лице које је у радном односу код послодавца, а послодавац је домаће, односно страног правно или физичко лице које запошљава, односно радно ангажује, једно или више лица (члан 5. Закона.)

Када је у питању остваривање права запосленог из радног односа, а која су везана за време проведено у радном односу, могу се узети у обзир године рада остварене у радном односу на територији бивших република СФРЈ, које је запослени остварио до дана отцепљења те републике. (*Мишљење Министарства рада и социјалне политике, број: 113-04-00024/2012-02 од 5. јула 2013*)

ОБАВЕЗА ДОСТАВЉАЊА ОБРАЧУНА ЗАРАДЕ

Достављање обрачуна зараде је законска обавеза послодавца, те није у складу са Законом о раду одредба општег акта послодавца, којом је прописано да је запослени у обавези да се у року од пет радних дана по пријему зараде јави шефу рачуноводства ради потписивања евиденције о пријему зараде.

Закон о евиденцијама у области рада („Сл. лист СРЈ, бр. 46/96) прописује обавезу послодавца да поред осталих воде и евиденцију о зарадама запослених. Закона прописује које све податке ова евиденција мора да садржи, без прописивања обрасца и изгледа евиденције.

Такође, у складу са чланом 121. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009 и 32/2013) уређена је обавеза послодавца да запосленом приликом сваке исплате зараде и накнаде зараде достави обрачун. Послодавац је дужан да запосленом достави обрачун и за месец за који није извршио исплату зараде односно накнаде зараде. Послодавац је дужан да запосленом достави и обавештење да исплата зараде односно накнада зараде није извршена и разлоге због којих није извршена исплата. Обрачун зараде послодавац је дужан да достави најкасније до краја месеца за претходни месец.

На другој страни, одредба општих аката послодавца, којима је прописано да је запослени у обавези да се у року од 5 радних дана по пријему другог дела зараде и накнаде зараде у месецу у коме је примио зараду и накнаду зараде јави шефу рачуноводства ради потписивања евиденције о пријему зараде и накнаде зараде и пријема обрачуна зараде и накнаде зараде, а уколико не поступи на наведени начин чини лакшу повреду радне обавезе за коју се изриче дисциплинска мера – није у складу са чланом 121. Закона о раду.

Ово због тога што је достављање обрачуна зараде и накнаде зараде законска обавеза послодавца. (*Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, бр. 011-00-00923/2013-02 од 6. децембра 2013*)

NEPISMEN, A POSTAO PREBOGAT Šta bi tek postao da je bio pismen?

„Uči, sine, biće para“, roditelji govore svojoj deci, međutim, ova priča Moma Kapora je na duhovit način pokazala kako je završio neko ko je bio vredan, a nije učio. Pročitajte do kraja, zasmajaćete se i zamisliti.

Sledi kratka, poučna i zabavna priča: „Obrad Milićević, rodnom iz sela Zvjerrine u Hercegovini, gde ne uspeva ništa drugo sem Hercegovaca, odluči da se 1922. prijavi za žandara u Bileći. Prođe sve ispite. Bio je zdrav k'o dren, pametan, pošten i hrabar, pogadao je u metu, trčao brže od ostalih, rukovao sabljom i bajonetom, bacao najdalje kamena s ramena, nije pušio ni pio, a bio je, kao što se zna, iz dobre familije...

Na kraju, pošto ga primiše u žandare, trebalo je da potpiše rešenje, ali on odbi da to učini. „Zašto nećeš da potpišeš?“, upitaše ga. „Ne umijem“, odgovori. „Nijesam pismen“. „Kako, jadan, nijesi... pismen? Pa kako ćeš pisati prijave i zapisnike kad se što desi?“ I tako ga i pored svega ne primiše u žandare, te se on iseli u Ameriku, kuda otputova italijanskim šipom 'San Đovani di Mesina' iz luke Kotor, gde je neki Dubrovčanin, po imenu Baltazar Gradi, sakupljao Hercegovce za rad u rudnicima Bjut Montane. Kao što kaže stara poslovice: 'Hercegovina sav svijet naseli, a sebe opet ne raseli.' Posle mnogih potucanja, Obrad, kojem su u Nevjorku upisali novo ime O'Brajen, tražeći mesto slično rodnoj Zvjerrini, naseli se na severozapadu države Arizone, prema granici Kalifornije, ispod planine Krosman.

Živeo je siromašno baveći se onim čim se bavio i na Zvjerrini - uzgajao ovce čije je meso prodavao u obližnjem gradu Havasa Siti. Država Arizona mu dala sto jutara potpuno neplodne zemlje za simboličnu cenu od pet dolara. Jednoga dana dok je kopao veliku rupu da napravi čatrnju, istu onakvu kao što je imao u Hercegovini (u tom kraju nije bilo druge vode sem kišnice), iznenada poteče nafta. Postao je tako bogat preko noći. Sagradio je prostranu kuću u kolonijalnom stilu, a za svoju dušu podigao jednu sasvim malu, kamenu, kao što je bila ona u kojoj se rodio, sa ognjištem, gredama i ovnujskim kožama na kojima je spavao sanjajući Zvjerrinu.

I tako, dođe i dan da se njegova kompanija spoji sa Standard oil kompanijom, koja je iz Feniksa poslala čuvenog advokata da se potpišu ugovori. Ali on odbi da stavi svoj potpis! „Zbog čega nećete da potpišete ugovor?“, upita ga zapanjeni advokat. „Nijesam pismen“, odgovori on. „Gospodine O'Brajen“, reče advokat, „vi ste jedan od najbogatijih ljudi u Arizoni. Šta biste tek postali da ste znali da pišete!“ „Postao bih žandar u Bileći“, odgovori Obrad“.

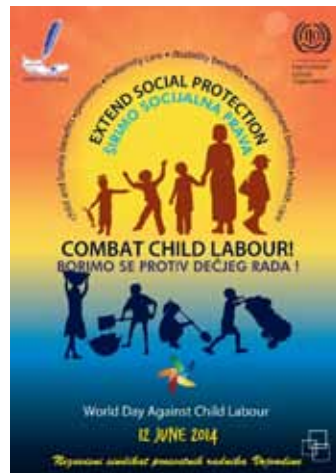
AUSTRIJA: BUDUĆI NASTAVNICI PALI NA TESTU IZ NEMAČKOG

Pedagoški fakulteti u Austriji suočeni su sa problemom da mnogi koji žele da budu nastavnici padaju na testovima nemačkog jezika. Na Pedagoškom fakultetu u Donjoj Austriji čak polovina od oko 500 bruceša pala je na prijemnom ispitu iz nemačkog jezika. Pravopis, gramatika ili popunjavanje tekstova je i ove godine za mnoge kandidate za buduće nastavnike bila preteška prepreka, objasnio je predsedavajući rektorske konferencije pedagoških fakulteta Ervin Raušer. Problem slabog poznavanja nemačkog jezika, prema njegovim rečima, baš zabrinjava, a pre svega sve učestalije greške u pravopisu.

Tako je i na Pedagoškom fakultetu u Gornjoj Austriji na testu nemačkog pala jedna petina od 650 kandidata, rekla je rektorka Ulrike Grajner, dodajući da su ove godine testovi pooštreni jer je za buduće nastavnike nemački posebno važan predmet. Rektorska konferencija, zbog ovih zabrinjavajućih podataka, name-rava da analizira uzroke lošeg rezultata na testovima nemačkog jezika. Takođe se najavljuje da će od iduće godine širom Austrije biti primenjen novi prijemni ispit.

BOLIVIJA LEGALIZOVALA RAD DESETOGODIŠNJAKA!

Bolivijске vlasti usvojile su zakon kojim je legalizovan rad dece od samo 10 godina starosti, uz obrazloženje da je takav propis neophodan zbog teške situacije u osiromašenoj zemlji. Obaranje starosne granice za zapošljavanje dece odmah je naišlo na osudu brojnih kritičara, dok je Međunarodna organizacija rada (MOR) pokrenula istragu u vezi sa tim zakonom, usled bojazni da se njime krše globalni propisi o zapošljavanju, prenela je agencija Frans pres. Prema novom zakonu, minimalna starost za zapošljavanje je 14 godina, iako u vanrednim okolnostima deca mogu da rade sa 12 godina za nekog poslodavca, dok je starosna granica za samozapošljavanje 10 godina. U prethodnom zakonu o radu, nije bilo nikakvih izuzetaka i minimalna granica za zapošljavanje bila je 14 godina, što MOR dozvoljava zemljama u razvoju uprkos globalnoj granici od 15 godina. Gradani Bolivije često rano počinju da rade zbog siromaštva, a najveći broj dece obično radi u poljoprivredi ili na ulici kao prodavci hrane ili čistači cipela. Tamošnji zakonodavci se nadaju da će najnoviji potez pomoći istrebljenju ekstremnog siromaštva i drugih teških uslova u toj zemlji.

KONKURS ZA NAJSLAĐI POSAO NA SVETU

Univerzitet Kembridž u Velikoj Britaniji je za doktorante raspisao konkurs za "najsladji posao na svetu" - istraživanje čokolade, javila je agencija Asošijeted pres. Cilj istraživanja je pronalaženje načina na koji se na temperaturi višoj od 34 stepena može sprečiti topljenje poslastica od čokolade. Ukoliko budući doktorant-istraživač na Kembridžu pronađe rešenje, deset najvećih kompanija za proizvodnju čokolade imaće šanse da još uvećaju svoj profit, koji je prošle godine iznosio - 85 milijardi dolara. Šansu za "najsladji posao na svetu" nemaju doktoranti van EU, pošto je konkurs otvoren isključivo za građane Unije.

CRTEŽI DECE NAGOVEŠTAVAJU INTELIGENCIJU

Možda roditeljima crtež njihovog deteta deluje smešno, ali njegov "čika gliša" ima ozbiljno skriveno značenje, tvrde britanski istraživači. Oni su otkrili da je crtačka sposobnost deteta uzrasta od četiri godine solidan indikator njegove buduće inteligencije. Uz pomoć roditelja, psiholozi su testirali više od 15.000 dece najpre sa četiri, a zatim 14 godina, ocenjujući njihove crteže na skali od 0 do 12. Uočena je "solidna" veza između bolje ocenjenih crteža i rezultata testova inteligencije ne samo kod četvorogodišnjaka već i 14-godišnjaka.

"Test 'nacrtaj dete' osmišljen je 1920-ih godina kako bi se procenila inteligencija deteta, tako da je veza između testa i inteligencije kod četvorogodišnjeg deteta bila očekivana", izjavila je voda istraživanja dr Rozalind Arden sa Psihijatrijskog instituta Kraljevog koledža u Londonu, dodajući da je naučnike iznenadilo to što je ta veza bila uočena i 10 godina kasnije. "Veza je solidna, te su zato naši rezultati interesantni, ali to ne znači da roditelji treba da brinu ukoliko njihova deca loše crtaju. Sposobnost crtanja ne određuje inteligenciju, postoji čitav niz faktora, kako genetskih tako i društvenih, koji utiču na inteligenciju", navela je ona. "Crtanje je drevna veština, stara 15.000 godina. Kroz crtež, mi pokušavamo da nekom pokažemo kako razmišljamo", kazala je britanska naučnica u izjavi za BBC.

